

1. Rozwiązania przyjęte w Ustawie dotyczące odroczenia spłaty rat kredytowych w związku z przeciwdziałaniem COVID-19

Zgodnie z Ustawą, bank może dokonać zmiany określonych w umowie kredytowej warunków lub terminów spłaty kredytu udzielonego mikroprzedsiębiorcy, małemu lub średniemu przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) kredyt został udzielony **przed dniem 8 marca 2020 r.** oraz
- 2) zmiana taka jest uzasadniona oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy dokonaną przez bank **nie wcześniej niż w dniu 30 września 2019 r.**

Komentowana regulacja nie dotyczy dużych przedsiębiorców rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców dotkniętych skutkami COVID-19.

Należy wskazać, iż powyższy przepis nie rodzi obowiązku po stronie banku do dokonania ww. zmian w umowach kredytowych. Wydaje się jednak, iż ograniczona została w tym przypadku arbitralność decyzji banku, jaka miała miejsce w dotychczasowym stanie prawnym - bank nie był w jakikolwiek sposób zobowiązany do udzielenia okresu karencji kredytobiorcy.

Na podstawie nowych przepisów, strony umowy kredytowej będą ciągle musiały dojść do porozumienia i uzgodnić między sobą warunki takiej zmiany, przy czym zmiana w żadnym przypadku nie będzie mogła powodować pogorszenia sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy. Ten ostatni wymóg pozostaje niedookreślony przez ustawodawcę i może budzić poważne wątpliwości interpretacyjne, co z kolei może powodować ryzyko dla obu stron umowy kredytowej.

Powyższe zmiany dotyczą również pożyczek udzielanych przez banki ww. przedsiębiorcom.

2. Działania zadeklarowane przez banki stowarzyszone w Związku Banków Polski w związku z przeciwdziałaniem COVID-19

Banki stowarzyszone w Związku Banków Polskich zadeklarowały podjęcie następujących działań wobec klientów w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 (do których nie zostały jednak zobligowane mocą przepisów Ustawy i została im pozostawiona dowolność w tym zakresie):

- (a) Ułatwienie w sposób maksymalnie uproszczony odroczenia (zawieszenia) spłaty rat kredytowych przez okres do 3 miesięcy i automatyczne wydłużenie o ten sam okres łącznego okresu spłaty kredytu, pod warunkiem przedłużenia okresu obowiązywania zabezpieczenia spłaty kredytu.
- (b) Udzielenie pomocy wszystkim przedsiębiorcom, którzy mieli na koniec 2019 roku zdolność kredytową, zostali dotknięci skutkami COVID-19 i w najbliższych miesiącach upływa im termin odnowienia istniejącego finansowania, w postaci odnowienia na wniosek klienta finansowania na okres do 6 miesięcy.
- (c) Odroczenie przez banki, które posiadają spółkę leasingową w swojej grupie kapitałowej, spłat rat leasingowych należnych od leasingobiorców, na zasadach analogicznych do stosowanych przez bank w odniesieniu do odroczenia spłaty kredytów.
- (d) Odroczenie przez banki, które posiadają spółkę faktoringową w swojej grupie kapitałowej, spłat należnych od klientów w związku z korzystaniem z faktoringu, na zasadach analogicznych do stosowanych przez bank w odniesieniu do odroczenia spłaty kredytów..
- (e) Niepobieranie opłat lub prowizji za przyjęcie i rozpatrzenie wniosków dotyczących zawieszenia spłat rat kredytowych oraz umożliwienie składania tych wniosków w sposób odformalizowany, tj. bez konieczności składania dodatkowych dokumentów i zaświadczeń potwierdzających w sposób szczegółowy aktualną sytuację finansowo-gospodarczą danego kredytobiorcy oraz drogą komunikacji elektronicznej.
- (f) Ułatwienie klientom, będącym przedsiębiorcami którzy zostali dotknięci skutkami COVID-19, dostępu do krótkoterminowego kredytu służącego ustabilizowaniu sytuacji finansowej takiego klienta banku.
- (g) Podniesienie maksymalnej kwoty płatności zbliżeniowych do 100 PLN.
- (h) Podjęcie we współpracy z Fundacją Polska Bezgotówkowa działań, aby zainstalować kilkadziesiąt tysięcy dodatkowych terminali płatniczych POS w miejscach realizacji transakcji płatniczych.

Ułatwienia dotyczą kredytów mieszkaniowych, konsumpcyjnych dla klientów indywidualnych, kredytów dla przedsiębiorców i polegają m.in. na szybkim rozpatrywaniu wniosków tych klientów, którzy uzasadnią konieczność odroczenia (zawieszenia) spłaty kredytu ich sytuacją finansową spowodowaną COVID-19.

3. Propozycje przyjęte przez banki odnośnie odroczenia spłaty rat kredytowych

Z uwagi na fakt, iż nie nałożono na banki obowiązków *sensu stricte*, każdy bank wypracowuje własne rozwiązania i zasady korzystania z wakacji kredytowych - Wśród istniejących propozycji należy wymienić:

- (a) zawieszenie spłaty pełnych rat kapitałowo-odsetkowych, z wydłużeniem lub bez wydłużenia okresu kredytowania,
- (b) zawieszenie spłaty wyłącznie części kapitałowej raty przy opłacaniu tylko odsetek, z wydłużeniem lub bez wydłużenia okresu kredytowania,

(c) zawieszenie spłaty części odsetkowej raty, z wydłużeniem lub bez okresu kredytowania.

Należy pamiętać, iż raty nie są w żadnym przypadku anulowane, a ich płatność zostaje jedynie przesunięta w czasie.

4. **Oplaty związane z odroczeniem spłat rat kredytowych**

Zgodnie z komunikatem wydanym przez Związek Banków Polskich banki nie powinny pobierać żadnych opłat i prowizji za przyjęcie i rozpatrzenie wniosków dotyczących zawieszenia spłaty rat kredytowych. W rzeczywistości jednak kredytobiorcy mogą ponosić koszty związane z zawieszeniem spłaty rat kredytowych - w zależności od tego, czy okres kredytowania ulegnie wydłużeniu bądź niespłacone raty lub ich część zostaną doliczone do kolejnych płatności w tym samym okresie kredytowania.

5. **Stanowisko Komisji Nadzoru Finansowego odnośnie pakietu pomocowego oferowanego przez banki**

Komisja Nadzoru Finansowego stoi na stanowisku, iż obecne przepisy prawne są wystarczające i w ich zakresie powinny być wykonywane *działania w celu trwałej eliminacji z uczestnictwa w rynku osób, co do których zostaną ustalone najbardziej rażące naruszenia prawa*. Komisja zaapelowała do klientów banków, aby przed złożeniem wniosku o zawieszenie spłaty rat kredytów lub ich części uważnie czytali i analizowali propozycje instytucji kredytujących. Komisja oczekuje, iż każdy bank, który oferuje wakacje kredytowe, powinien przekazać uczciwie i rzetelnie swoim klientom, jakie są konsekwencje zawieszenia spłaty kredytu. Zdaniem Komisji kredytobiorcy powinni dysponować pełnymi informacjami w tym zakresie, zwłaszcza jeśli chodzi o ostateczne koszty wakacji kredytowych.

6. **Poręczenia oraz gwarancje udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego mikro-, małym i średnim przedsiębiorcom;**

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Bank Gospodarstwa Krajowego do publicznej wiadomości, zmiany w programie *de minimis* przewidują:

- (a) zwiększenie zakresu gwarancji do 80% kwoty kredytu;
- (b) brak prowizji za gwarancję za pierwszy roczny okres gwarancji;
- (c) wydłużenie okresu gwarancji do 39 miesięcy dla kredytu obrotowego;
- (d) przeznaczenie kredytu na finansowanie zobowiązań wynikających z prowadzonej działalności gospodarczej;
- (e) odstąpienie od pobierania prowizji od gwarancji już istniejących i należnych w okresie do 31 grudnia 2020 roku;
- (f) możliwość skorzystania z gwarancji przez przedsiębiorców, którzy na dzień 1 lutego 2020 roku nie mieli zaległości w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych oraz zaległości podatkowych;
- (g) gwarancje mają być udzielane według zmienionych zasad do końca 2020 roku.

7. Poręczenia oraz gwarancje udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego średnim i dużym przedsiębiorcom - Fundusz Gwarancji Płynnościowych

Zgodnie z Ustawą, w związku ze skutkami COVID-19, Bank Gospodarstwa Krajowego może udzielać poręczeń i gwarancji spłaty kredytów zaciągniętych przez średnich i dużych przedsiębiorców w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców.

BGK utworzy Fundusz Gwarancji Płynnościowych, z którego udzielane mają być ww. gwarancje i poręczenia dla średnich i dużych przedsiębiorców. Z tych rozwiązań skorzystają przedsiębiorcy ze wszystkich branż, którzy w dniu 1 lutego 2020 r. nie mieli zaległości w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, zaległości podatkowych ani zaległości kredytowych w bankach finansujących danego przedsiębiorcę. Wsparcie będzie udzielane na następujących zasadach:

- (a) zabezpieczenie do maksymalnie 80% kwoty kredytu (kwota gwarancji od 3,5 mln zł do 200 mln zł);
- (b) okres gwarancji maksymalnie do 27 miesięcy;
- (c) maksymalna kwota kredytu objętego gwarancją będzie wynosić 250 mln zł;
- (d) kredyt z przeznaczeniem na zapewnienie płynności finansowej przedsiębiorcy;
- (e) Gwarancjami z Funduszu Gwarancji Płynnościowych będą mogły być zabezpieczone kredyty, dla których umowy kredytowe były zawierane od 1 marca 2020 r.;
- (f) gwarancje mają być udzielane wyłącznie do końca 2020 r.

8. Jednorazowa pożyczka w kwocie nieprzekraczającej 5.000 złotych

Zgodnie z Ustawą, o pożyczkę do kwoty 5.000 zł z oprocentowaniem 0,05 stopy redyskonta weksli, czyli obecnie 0,0525% rocznie, mogą ubiegać się wyłącznie mikroprzedsiębiorcy w rozumieniu ustawy - Prawo przedsiębiorców.

Okres spłaty pożyczki nie może być dłuższy niż 12 miesięcy, z karencją w spłacie kapitału wraz z odsetkami przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pożyczki.

Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, przedłużyć okres spłaty pożyczki, mając na względzie okres obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz skutki nimi wywołane.

Formą zabezpieczenia spłaty udzielonej pożyczki jest weksel własny in blanco lub inna forma zabezpieczenia ustalona przez strony umowy.

Wniosek o pożyczkę mikroprzedsiębiorca będzie składał do powiatowego urzędu pracy. We wniosku o pożyczkę mikroprzedsiębiorca oświadcza o stanie zatrudnienia na dzień 29 lutego 2020 r. w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Pożyczka wraz z odsetkami na wniosek mikroprzedsiębiorcy podlega umorzeniu, pod warunkiem, że mikroprzedsiębiorca przez okres trzech miesięcy od dnia jej udzielenia nie zmniejszy stanu zatrudnienia w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy w stosunku do stanu zatrudnienia na dzień 29 lutego 2020 r.

9. Zmiany w ubezpieczeniach eksportowych

Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. otrzymała instrumenty umożliwiające m.in. objęcie ubezpieczeniem eksportowym następujących instrumentów finansujących:

- (a) kredytu bankowego,
- (b) pożyczki,
- (c) limitu kredytowego na wystawianie gwarancji lub akredytyw,
- (d) nabycia lub zagwarantowania emisji papierów wartościowych o charakterze dłużnym, w szczególności obligacji,
- (e) wykupu wierzytelności,
- (f) leasingu;
- (g) kontraktów eksportowych;
- (h) inwestycji bezpośrednich za granicą.

Ustawodawca wprowadził ogólny cel ubezpieczeń eksportowych jakim jest „*umożliwienie polskim przedsiębiorcom udziału w międzynarodowym obrocie handlowym oraz wzrostu ich aktywności na arenie międzynarodowej*” oraz wskazał cele ubezpieczeń eksportowych w odniesieniu do konkretnych ubezpieczeń, uwzględniając nowy zakres definicji ubezpieczeń eksportowych, wskazując w szczególności na *ochronę krajowych przedsiębiorców na wypadek strat poniesionych w związku z realizacją inwestycji bezpośredniej za granicą*.

Ustawodawca rozszerzył również podmiotowy zakres szkód objętych ubezpieczeniem umów sprzedaży zawartych przez przedsiębiorców zależnych, tak aby obejmowało nie tylko szkody poniesione przez ubezpieczającego, ale również poniesione przez ubezpieczonego.

10. Zmiany w programie „Rodzina na swoim”

Proponowane zmiany zakładają wydłużenie terminu stosowania dopłat o okres, w którym zostanie zawieszona spłata kredytu preferencyjnego przy jednoczesnym utrzymaniu maksymalnego 8-letniego okresu stosowania dopłat obowiązującego na podstawie dotychczasowych przepisów.

11. Zmiany w zakresie społecznego budownictwa czynszowego

Zgodnie z Ustawą, okresu karencji w spłacie kredytu, udzielonego w związku z przeciwdziałaniem COVID-19, nie wlicza się do okresu finansowania zwrotnego oraz do okresu kredytowania. Proponowany przepis wyłącza stosowanie warunku ograniczającego okres spłaty kredytu udzielonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego w ramach programu wsparcia społecznego budownictwa czynszowego do maksymalnie 30 lat w przypadku okresowego zawieszenia spłaty kredytu przez Bank Gospodarstwa Krajowego w związku z COVID-19.

12. Zmiany w zakresie kredytów konsumenckich

Kolejnym elementem Ustawy jest wprowadzenie ustawowego algorytmu wyliczającego pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego i ich maksymalny limit. Ustawodawca postanowił

znacznie ograniczyć te koszty w porównaniu z rozwiązaniami przewidzianymi w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, gdzie: (i) wysokość kosztów zależna od kwoty kredytu wynosiła **25%** (po wejściu w życie Ustawy jest to **15%** - dla kredytów nie krótszych niż 30 dni, oraz **5%** - dla kredytów krótszych niż 30 dni), a (ii) wysokość kosztów zależna od czasu trwania finansowania wynosiła **30%** tej kwoty w skali roku (obecnie jest to **5%**).

Ponadto, pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie mogą być wyższe od **45% całkowitej kwoty kredytu**, w porównaniu do limitu 100% całkowitej kwoty kredytu na podstawie dotychczasowych przepisów.

Wobec powyższego pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego wynikające z umowy o kredyt konsumencki **nie należą się** w części przekraczającej:

- 1) maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu obliczone w sposób określony powyżej, lub
- 2) 45% całkowitej kwoty kredytu.

Naruszenie przepisów o pozaodsetkowych kosztach kredytu konsumenckiego może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Rozwiązanie będzie obowiązywać przez 365 dni od dnia wejście w życie Ustawy, przy czym koszty określone zgodnie z obowiązującą aktualnie ustawą o kredycie konsumenckim będą mogły być pobierane wyłącznie za pozostały okres pozostający do spłaty kredytu.

13. Zmiany w zakresie Krajowego Funduszu Gwarancyjnego

Na podstawie Ustawy została wprowadzona możliwość zaciągania przez Bank Gospodarstwa Krajowego na rzecz prowadzonego w tym banku Krajowego Funduszu Gwarancyjnego (KFG) kredytów, pożyczek lub emitowania obligacji w kraju lub za granicą. Jednocześnie środki zgromadzone w KFG mogą być przeznaczone na spłatę tych zobowiązań.

W przypadku, gdy poziom środków zgromadzonych w KFG jest niewystarczający do obsługi przez BGK zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji, minister właściwy do spraw finansów publicznych przekazuje do KFG środki niezbędne do terminowej obsługi zobowiązań z tego tytułu (środki te mogą pochodzić z budżetu państwa - wprowadzono wyłączenie obowiązującego w tym zakresie zakazu). Za Bank Gospodarstwa Krajowego z tytułu ww. zobowiązań mogą być udzielane przez Skarb Państwa gwarancje i poręczenia, niewymagające udzielenia przez Bank Gospodarstwa Krajowego zabezpieczeń. Gwarancje i poręczenia mogą być udzielane do wysokości obejmującej 100% pozostającej do spłaty kwoty kredytu lub pożyczki objętych poręczeniem lub gwarancją, lub 100% pozostających do wypłaty świadczeń pieniężnych wynikających z wyemitowanych obligacji objętych poręczeniem lub gwarancją, oraz 100% należnych odsetek od tych kwot i innych kosztów bezpośrednio związanych odpowiednio z tym kredytem, pożyczką lub obligacjami.

W przypadku pytań lub wątpliwości w wyżej wskazanym zakresie prosimy o kontakt.

Paweł Grześkowiak
Adwokat - Partner
tel. +48 22 344 00 66
pawel.grzeskowiak@gide.com

Paweł Wasiel
Radca prawny
tel. +48 22 344 00 23
pawel.wasiel@gide.com